Ἑλλήνων — παρ' ἀλλήλους ἐπιμισγόντων, et aliis locis. Suspicor igitur dedisse Thucydidem ἐπεμίγνυντο δ' ὅμως ἐν αὐταῖς παρ' ἀλλήλους κτἑ. et in ora libri adscriptum olim ἐφοίτων insinuasse sese in orationem contextam, quo facto καί adglutinatum est. Prorsus eodem modo locutus est Thucydides in libri II. initio: Ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη, — ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμίγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν.

Ad eundem modum reliquos Thucydidis libros ubi quid dabitur otii scribarum mendis et sciolorum emblematis liberare conabor.

C. G. COBET.

AD CLEMENTEM ALEXANDRINUM.

(Continuantur e Mnemosynes vol. XI. *p.* 336.)

Notare iuvat pervulgatum in libris MSS. errorem, cuius exemplum video apud Clementem p. 87 Sylb. (235 Pott.): τοὺς δὲ λευκοὺς καὶ οὐ νόθους τὰ ἔνδον λευκαῖς καὶ ἀπεριέργοις ἁρμοδιώτατον ἐσθήσεσι χρῆσθαι. Verum est ἐσθῆσι pro ἐσθήσεσι, sed solent scribae dativum ἐσθῆσι sic depravare, unde multorum natus error est ἔσθησιν pro ἐσθῆτα Graecum esse opinantium. In eorum numero est Thomas (qui Magister dicitur, sed fere semper magistro ipse indiget) p. 370: ἐσθὴς εὕρηται παρὰ λογογράφοις καὶ ἔσθημα, τὸ δὲ ἔσθησις παρὰ ποιηταῖς. Magister ille etiamnunc a discipulis meliora docendus est: ἐσθής legitur apud scriptores omne genus, ἔσθημα Tragicorum est, et ἔσθησις pro ἐσθής nemo dixit umquam neque poëta neque alius quisquam. Scribae identidem probae formae dativi ЄCΘHCI vitiosam ἐσθήσεσι substituunt de suo,

ut apud Hesychium v. Ἰϛριανά: — ποικίλαις ἐσθήσεσι χρῶνται, quod eiusdem farinae est atque Hesychianum Προχθήσεσι: ταῖς εἰς τὴν θάλασσαν προχύσεσιν. Nemo enim punctum temporis dubitabit quin Προχθήσεσι vitio natum sit ex Προχοῇσι, quod sumtum est ex praeclarissimo Homeri loco:

ὡς δ' ὅτ' ἐπὶ προχοῇσι διιπετέος ποταμοῖο
βέβρυχεν μέγα κῦμα ποτὶ ῥόον, ἀμφὶ δέ τ' ἄκραι
ἠϊόνες βοόωσιν ἐρευγομένης ἁλὸς ἔξω.

Postquam proclivi errore O in Θ abiit ΠΡΟΧΘΗCΙ conversum est in προχθήσεσι. Nihilo autem sanius est ἐσθήσεσι quam προχθήσεσι. Est quidem ἔσθησις vocabulum Graecum, sed inter ἐσθής (ἔσθημα) et ἔσθησις idem interest atque inter ὑπόδημα et ὑπόδεσις, ἔνδυμα et ἔνδυσις, οἴκημα et οἴκησις similiaque sexcenta, ut ἔσθησις non de *vestimento* dicatur sed de *vestitu*, id est de vestiendi modo quodam aut more aut consuetudine. Recte igitur apud Athenaeum se habet p. 18 E: ἡ περὶ τὰς ἐσθήσεις καὶ ὑποδέσεις ἐπήκμασε πολυτέλεια, sed non magis ἐσθήσεις significat ἐσθῆτας quam ὑποδέσεις denotat ὑποδήματα, aut ὅπλισις (ut hoc utar) poni potest pro ὅπλα. Mirabitur aliquis ubi viderit summa constantia dici apud omnes ἐσθής, ἐσθῆτος, ἐσθῆτι, ἐσθῆτα, et ἐσθῆτες, ἐσθήτων, ἐσθῆτας, sed in solo *dativo* plurali aliam formam ἐσθήσεσι pro ἐσθῆσι repente apparere. Clemens paulo ante scripserat ἡ ἀβροδίαιτος ἐσθής, ἡ τοιαύτη ἐσθής, τῆς ἐσθῆτος τὰς βαφάς, παρὰ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα, et sic ubique summa constantia, sed continuo post λευκαῖς ἐσθησεσι legitur. Nempe librario ista forma debetur, non Clementi. Sic apud Strabonem III. p. 155 male edidit Kramerus: αἱ γυναῖκες δ' ἐν ἐνδύμασι καὶ ἀνθιναῖς ἐσθήσεσι διάγουσιν, spreta vera lectione ἐσθῆσι, quam libri suppeditabant. Est genus hoc erroris pervetus, nam vitiosum ЄCΘΗCЄCΙ iam in antiquissimis Novi Testamenti Codicibus reperitur, nempe in Actis Apostolorum I. 10: ἄνδρες δύο παρειϛήκεισαν αὐτοῖς ἐν ЄCΘΗCЄCΙ λευκαῖς, et in Lucae Euangelio XXIV. 4: ἄνδρες δύο ἐπέϛησαν αὐταῖς ἐν ЄCΘΗCЄCΙΝ ἀστραπτούσαις, ubi in aliis libris est ἐν ЄCΘΗΤΙ λευκῇ et ἐν ЄCΘΗΤΙ ἀστραπτούσῃ, sed probatur ἐσθήσεσι ab iis qui in constituenda librorum sacrorum scriptura ἀκρίτως πάνυ *vetustissimos scribarum errores* potissimum

amplexantur. Qui mecum veritatem vel antiquissimo errori anteponunt et illic et ubicumque ἐσθήσεσι pro *vestimentis* usurpatur, manifestum scribarum errorem non dubitabunt tollere.

Quod post pauca apud Clementem sequitur ἡ πορφύρα καὶ τὰ ἀργυρώματα, ὥς φησιν ὁ Κωμικός,

εἰς τοὺς τραγῳδοὺς χρήσιμα κοὐκ εἰς τὸν βίον.

emendatius legitur apud Stobaeum Floril. 56, 15:

τὰ δ' ἀργυρώματ' ἐστὶν ἥ τε πορφύρα
εἰς τοὺς τραγῳδοὺς εὔθετ', οὐκ εἰς τὸν βίον.

Clemens dederat χρήσιμ', οὐκ εἰς τὸν βίον.

Sciolus interpolato stulte vocabulo effecit ut Clemens ineptire videretur p. 88 Sylb. (239 Pott.) τὸ μὲν σῶμα αὐταῖς εἰ πιπράσκοιτο οὐκ ἄν ποτε χιλίας εὕροι Ἀττικάς, μίαν δέ που ἐσθῆτα μυρίων [ταλάντων] ὠνούμεναι σφᾶς αὐτὰς — ἀτιμοτέρας τῶν ὑφασμάτων ἐλέγχουσιν. Non intellexit homuncio χιλίας et μυρίων dici omisso δραχμάς et δραχμῶν, et quod in buccam venit de suo addidit. Potuitne stolidius quidquam dare quam μίαν ἐσθῆτα μυρίων ταλάντων ὠνούμεναι et vestem vel sic satis pretiosam *sexies millies* pretio augere?

Frequens in libris vitium maculat verba Clementis p. 99 Sylb. (269 Pott.) περιφέρονται δὲ αὗται ἀνὰ τὰ ἱερὰ ἐκθυόμεναι καὶ μαντευόμεναι ἀγύρταις καὶ μητραγύρταις καὶ γραίαις βωμολόχοις οἰκοφθορούσαις ὁσημέραι συμπομπεύουσαι. Manifestus error est in περιφέρονται. Dici non possunt homines qui circa templa deorum versantur περιφέρεσθαι. Facilis et certa emendatio est περιφθείρονται. Notum est quo sensu quis dicatur φθείρεσθαι, προσφθείρεσθαι, ἐκφθείρεσθαι, περιφθείρεσθαι, ut ἔρρειν et περιέρρειν, quae omnia contemtim dicuntur et in rebus turpibus ac foedis certam sedem habent. Περιφθείρεσθαι eo sensu legitur apud Isocratem et Lycurgum. Isocrates dixit in Epist. IX. 10: ὥστε ὁρᾶσθαι ἐνίας αὐτῶν ἐν ῥάκεσι περιφθειρομένας δι' ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων. Lycurgus in *Leocratea* p. 153, 5: τῶν δὲ ἀνδρῶν τοὺς μὲν — ἰδεῖν ἦν καθ' ὅλην τὴν πόλιν ἐπὶ γήρως ὁδῷ περιφθειρομένους,

quam eximiam lectionem servavit Suidas quum in libris sine sensu διαφθειρομένους legeretur. Scribae φ et φθ confundere solent, unde factum est ut φθείρειν et φέρειν saepe permisceantur et sic vetus et genuinum περιφθείρονται apud Clementem labem contraxit.

In praepositione peccatum est apud Clementem p. 99 Sylb. (270 Pott.) εἰς γέλωτας ἐκκαλούμενοι πορνείας *παράδρομον*. Res ipsa ducit ad πρόδρομον.

Peccarunt scribae p. 104 Sylb. (284 Pott.) in his: Πιττακὸς ἐκεῖνος *ἦλθεν* ὁ Μιτυληναίων βασιλεύς. Dare debuerant ἤληθεν *molebat*. Quod apud Veteres est ἀλεῖν, apud sequiores in ἀλήθειν producitur, ut νῆν in νήθειν.

Laborat proverbium Doricum p. 108 Sylb. (296 Pott.) οἵα γὰρ δέσποινα, φασὶν οἱ παροιμιαζόμενοι, τοιάδε χἠ κύων. Genuina proverbii forma haec est:

οἵαπερ ἁ δέσποινα τοία χἀ κύων.

Plato in *Rep.* VIII. p. 563 C: ἀτεχνῶς γὰρ *αἵ τε κύνες* κατὰ τὴν παροιμίαν *οἷαίπερ αἱ δέσποιναι* γίγνονται.

Foedissimis erroribus inquinatus est locus Clementis p. 109 Sylb. (296 Pott.) ὑπογράφειν ὁ Κιτιεὺς ἔοικε Ζήνων εἰκόνα νεανίδα καὶ οὕτως αὐτὸν ἀνδριαντουργεῖ. Ἔστω (φησὶ) καθαρὸν τὸ πρόσωπον, ὀφρὺς μὴ καθειμένη μηδὲ ὄμμα ἀναπεπταμένον μηδ' ἀνακεκλασμένον, μὴ ὕπτιος ὁ τράχηλος μηδὲ ἀνιέμενα τὰ τοῦ σώματος μέλη ἀλλὰ τὰ μετέωρα ἐντόνοις ὅμοια, ὀρθόνους πρὸς τὸν λόγον, ὀξύτης καὶ κατοχὴ (alii κατακωχή) τῶν ὀρθῶς εἰρημένων καὶ σχηματισμοὶ καὶ κινήσεις μηδὲν ἐνδιδοῦσαι τοῖς ἀκολάστοις ἐλπίδος· αἰδὼς μὲν ἐπανθείτω καὶ ἀρρενωπία, ἀπέστω δὲ καὶ ὁ ἀπὸ τῶν μυροπωλείων καὶ χρυσοχοείων καὶ ἐριοπωλείων ἄλυς καὶ ὁ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐργαστηρίων, ἔνθα καὶ ἑταιρικῶς κεκοσμημέναι ὥσπερ ἐπὶ τέγους καθεζόμεναι διημερεύουσιν. In hoc eximio loco stolida librariorum natio *adolescentes* in *adolescentulas* convertit, et quos *discipulos* suos Zeno descripserat eos in *puellas* mutavit. Primum mendosum est ὑπογράφειν εἰκόνα *νεάνιδα*, quod reddunt: „*adolescentulae* imaginem

describere." Novum et inauditum *puellarum* genus est, quibus αἰδὼς ἐπανθεῖ et ἀρρενωπία, quaeque in officinis per totos dies desident. Rescribe εἰκόνα νεανίου, nam unusquisque admonitus statim perspiciet non *puellas* a Zenone, sed *iuvenes*, auditores suos, describi. Itaque κεκοσμημέναι et καθεζόμεναι in virilem sexum refingantur: ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐργαστηρίων ἔνθα καὶ ἑταιρικῶς κεκοσμημένοι ὥσπερ ἐπὶ τέγους καθεζόμενοι διημερεύουσιν. Si haec ulteriorem demonstrationem requirerent proferrem verba καὶ οὕτως αὐτὸν ἀνδριαντουργεῖ, quae de *viro* dicuntur, ut opinor. Sed res est perspicua et superest ut reliqua scripturae vitia eluamus. Ex ΟΡΘΟΝΟΥϹ ne littera quidem mutata erui ὀρθὸν οὖς πρὸς τὸν λόγον, quae in auditore eximia res est. Adiectivum ὀρθόνους absurdum et vitio natum e Graecitatis gaza expellendum est. In librorum scriptura κατακωχή pro κατοχή male latet forma Attica κατοκωχή, quae sic vitiari solet ut et ἀνοκωχή, διοκωχή, παροκωχή, de quibus alias diligenter egimus. Unum vitium superest in μηδὲ ὄμμα ἀναπεπταμένον μηδὲ ἀνακεκλασμένον, ubi διακεκλασμένον emendandum est. Quidquid enim molle et effeminatum est διακεκλάσθαι dici solet, et sicuti ἀναπεπταμένον ὄμμα est hominis *protervi* et *petulantis*, sic ὄμμα διακεκλασμένον *mollis* est et *impudici*.

Una vocalis corrupta prorsus obscuravit sententiam Clementis pag. 85 Sylb. (230 Pott.) in his: καίτοι τό γε πειρᾶσθαι λανθάνειν ἐφ' οἷς πράττει τις ὁμολογοῦντως ἁμαρτάνειν ἐστίν. Ad ὁμολογοῦντως olim sciolus annotavit: ἀντὶ τοῦ ὁμολογουμένως. Non potuit infelicius quisquis id temere de suo commentus est. Neque enim ὁμολογούντως Graecum est et ὁμολογουμένως sententiae loci non convenit. Clemens ὁμολογοῦντος scripserat sensu perspicuo admodum et plano. Perinde est enim dicere, τὸ πειρᾶσθαι λανθάνειν ὁμολογοῦντος ἁμαρτάνειν ἐστίν, atque, ὁ λανθάνειν πειρώμενος ἁμαρτάνειν ὁμολογεῖ, quod verissimum est.

Narrat Clemens in Paedagogo p. 180 Sylb. (p. 212 Pott.) antiquitus in Graecorum ludis in usu non fuisse ut victoribus coronae darentur: ἐν δὲ τοῖς ἀγῶσί πρῶτον ἡ τῶν ἀθλη-

τῶν δόσις ἦν, δεύτερον δὲ ὁ ἐπεγερμός, τρίτον ἡ φυλλοβολία, τελευταῖον ὁ ϛέφανος ἐπίδοσιν λαβούσης εἰς τρυφὴν τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὰ Μηδικά. Sed primum non *athletae*, credo, sed *praemia* dabantur, quamobrem corrige ἡ τῶν ἄθλων δόσις pro ἀθλητῶν, praeeunte Ferrario, sed quod idem ἐπαγερμός pro ἐπεγερμός reponit non est id satis, nam duo in eodem vocabulo commissi sunt errores: confusa sunt de more εγ et αγ, quae in Codd. antiquioribus oculis discerni non possunt, et praeterea επ et π̔, nam vera lectio est περιαγερμός, quia περιαγείρεσθαι proprium et signatum verbum est de victoribus qui *ambientes* dona et munuscula colligebant. Notissimum hoc verbum est ex Platonis loco *de Rep.* X. p. 621 D. καὶ ἐπειδὰν τὰ ἆθλα — κομιζώμεθα ὥσπερ οἱ νικηφόροι περιαγειρόμενοι — εὖ πράττωμεν, de quo verbo pererudita est annotatio Boëthi apud Photium, quam qui contulerit cum scholio ad Euripidis Hecubam vs. 569. Boëthum sua magnam partem Eratostheni debere videbit. Dicebant Veteres in ea re aut ἀγείρειν (Ruhnk. ad Tim. v. Ἀγείρουσαν) aut περιαγείρειν: itaque et ἀγερμός et περιαγερμός. Ἐπαγερμός ex unico hoc Clementis loco prodiit, in quo olim a scribis peccatum esse suspicamur. Ex ipsa enim rei natura ut dicuntur victores περιιέναι et περιπορεύεσθαι et περινοϛεῖν, sic et περιαγείρεσθαι dicuntur, unde περιαγερμός natum est. *Circumibant* autem per ipsum stadium, ut colligitur ex verbis Eratosthenis l. l. οἱ μὲν ἐγγὺς καθήμενοι ϛεφάνους ἐπετίθεσαν, οἱ δ' ἀνωτέρω, τοῦτο ὅπερ ἦν λοιπόν, ἔβαλλον τοῖς ἄνθεσι καὶ φύλλοις. dicuntur haec de spectatoribus in theatri gradibus adhuc sedentibus, namque athletae ut primum a praecone victores erant renuntiati statim per ipsam arenam *ambientes* περιηγείροντο. Video Boëthum, cuius esse eruditissimas annotationes de locis Platonicis apud Photium alibi diligenter demonstravimus, saepius Eratosthenis testimoniis utentem, veluti in Ἦ δ' ὅς: οἱ μὲν περὶ Ἐρατοσθένην ἀντὶ τοῦ ἔφη δὲ ὅς κτέ. et in v. Εὐθὺ Λυκείου: τὸ εἰς Λύκειον· ὅθεν Ἐρατοσθένης καὶ διὰ τοῦτο ὑποπτεύει τοὺς Μεταλλεῖς. καὶ Εὐριπίδης οὐκ ὀρθῶς·

τὴν εὐθὺς Ἄργους κἀπιδαυρίας ὁδόν.

Est haec docta Boëthi annotatio, sed non integra, facile ta-

men aliunde supplenda. Controversia olim erat rectene diceretur εὐθύς pro εὐθύ, ubi cum genitivo loci coniunctum significaret *recta ad*. Quaerebatur igitur utrum apud Platonem in *Lyside* p. 203 B. legendum esset εὐθὺς Λυκείου an εὐθύ. Describam locum ipsum non uno mendo laborantem: ὦ Σώκρατες, ἔφη, ποῖ δὴ [πορεύει] καὶ πόθεν; Ἐξ Ἀκαδημείας, ἦν δ' ἐγώ, [πορεύομαι] εὐθὺ Λυκείου. Δεῦρο δή, ἦ δ' ὅς, εὐθὺ ἡμῶν. οὐ παραβάλλεις; ἄξιον μέντοι. Expungenda sunt πορεύει et πορεύομαι, et pro παραβάλλεις rescribendum futurum est οὐ παραβαλεῖς; Boëthus igitur docet εὐθὺ Λυκείου, non εὐθὺς Λυκείου dici et Eratosthenem refert hoc quoque indicio esse usum ad demonstrandum τοὺς Μεταλλέας, quae fabula Pherecratis nomine circumferebatur, sequiore aetate a Nicomacho scriptam esse (Cf. Harpocrationem v. Μεταλλεῖς), quia in ea fabula εὐθύς perperam pro εὐθύ positum legeretur. Itaque Boëthus huiusmodi quid annotaverat Εὐθὺ Λυκείου (χωρὶς τοῦ σ, οὐκ εὐθὺς Λυκείου): εἰς Λύκειον. Boëthus igitur quemadmodum in Ἦ δ' ὅς et Εὐθὺ Λυκείου Eratosthenis testimonio usus erat, sic etiam in voce Περιαγειρόμενοι Eratosthenis locum descripserat, sed non videtur illius nomen omisisse; unde mihi subnata suspicio est apud Photium ita olim scriptum fuisse: λέγει γὰρ (Ἐρατοσθένης) ὅτι τὸ μὲν ἐξαρχῆς ἆθλα προὐτίθεσαν τοῖς ἀγωνιζομένοις κτέ. pro vulgata: λέγεται γὰρ ὅτι τὸ μὲν ἐξαρχῆς κτέ.

De iis qui cibo vinoque ingurgitati dormiunt scribens Clemens p. 186 Sylb. (219 Pott.) haec verba posuit: ἐρυγαὶ δὲ οἰνοβαρούντων καὶ τῶν ἀποσεσαγμένων ταῖς τροφαῖς οἱ ῥωχμοὶ καὶ τὸ ῥέγχειν τοῖς στρώμασιν ἐνειλημμένον γαστέρων τε στενοχωρουμένων βορβορυγμοὶ τὸ διορατικὸν τῆς ψυχῆς κατέχωσαν ὄμμα. Tralaticium vitium vides in ἐνειλημμένον. Exemta altera labiali rescribe ἐνειλημένον ac scito scribis solemne esse sic depravare verborum ἐνειλεῖν et κατειλεῖν et περιειλεῖν formas perfecti passivi, ut ἐνείλημμαι scribant et κατείλημμαι et περιείλημμαι. Pervulgati erroris duo tantum exempla proferam ex Polluce, ubi Bekkerus edidit IV. 154: μίτρᾳ ποικίλῃ τὴν κεφαλὴν κατείληπται, et IV. 191. ἔσωθεν μυξώδει σαρκὶ κατειλημμένον pro κατείληται et κατειλημένον.

Scitum Clementis dictum e Platonis imitatione natum scribae obscurarunt p. 5 Sylb. (13 Pott.): *τὰ σύμβολα τῆς μυήσεως ταύτης — οἶδ' ὅτι κινήσει γέλωτα κἂν μὴ γελάσαι ἔπεισιν ὑμῖν.* Haec est librorum Clementis depravata scriptura. Ipsa Clementis manus apud Eusebium servata est, *κινήσει γέλωτα καὶ μὴ γελασείουσιν ὑμῖν.* Imitatur Clemens locum Platonis in Phaedone p. 64 B. *καὶ ὁ Σιμμίας γελάσας Νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν γελασείοντα ἐποίησας γελάσαι.*

Violatur Graecitas apud Clementem p. 9 Sylb. (28 Pott.) in his: *εἰς ὅσον διελήλακεν ἀσελγείας ὁ Ζεὺς ἐκεῖνος.* Quemadmodum Graeci omnes dicebant *εἰς τοσοῦτον ἀφίκετο, ἦλθεν, ἥκεν ἀσελγείας, ἀναισχυντίας,* similiaque, sic omnes in ea re usurpabant verbum *ἐλαύνειν*, sed nemo umquam *διελαύνειν* sic posuit. Mendum lenissima correctione tolli potest rescribendo *εἰς ὅσον δὴ ἐλήλακεν.*

Celebratum Demosthenis locum scite adhibuit Clemens quum scriberet p. 16 Sylb. (48 Pott.) *τὸν Μακεδόνα τὸν ἐκ Πέλλης τὸν Ἀμύντορος Φίλιππον ἐν Κυνοσάργει νομοθετοῦντες προσκυνεῖν τὸν τὴν κλεῖν κατεαγότα καὶ τὸ σκέλος πεπηρωμένον, ὃς ἐξεκόπη τὸν ὀφθαλμόν.* Sumta haec sunt ex oratione *περὶ τοῦ ϛεφάνου* § 67. (p. 247, 11): *ἑώρων δ' αὐτὸν τὸν Φίλιππον, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγών, ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναϛείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον κτέ.* de quo loco confer Gellium in N. A. II. 27. Turpe est apud Clementem nondum esse emendatum vitium *τὸν Ἀμύντορος Φίλιππον* pro *τὸν Ἀμύντου.*

Mendosa sunt quae Clemens p. 21 Sylb. (61 Pott.) de Xenophonte scripsit: *Ξενοφῶν δὲ ὁ Ἀθηναῖος διαρρήδην ἂν καὶ αὐτὸς περὶ τῆς ἀληθείας ἀναγράφει τι μαρτυρῶν ὡς Σωκράτης, εἰ μὴ τὸ Σωκράτους ἐδεδίει φάρμακον.* Requiritur *διαρρήδην ἂν καὶ αὐτὸς περὶ τῆς ἀληθείας ἐγεγράφει*, *diserte scripsisset.* Plusquamperfecto enim est opus neque verbo composito *ἀναγράφειν* locus est. Quae continuo velut Xenophontea a

Clemente afferuntur partim exstant in Memorab. IV. III. 14: *ἐννόει δ' ὅτι καὶ ὁ πᾶσι φανερὸς δοκῶν εἶναι ἥλιος οὐκ ἐπιτρέπει τοῖς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκριβῶς ὁρᾶν ἀλλ' ἐάν τις αὐτὸν ἀναιδῶς ἐγχειρεῖ θεᾶσθαι τὴν ὄψιν ἀφαιρεῖται*, ubi pro *ὁ πᾶσι φανερὸς δοκῶν εἶναι ἥλιος* verum et genuinum esse arbitror quod apud Clementem servatum est: *ὁ παμφαὴς δοκῶν εἶναι ἥλιος*. Quod autem ea *παρὰ τῆς τῶν Ἑβραίων προφήτιδος* (Sibylla) sumsisse Xenophontem Clemens confidenter affirmat, quae ita cecinerit:

ἀλλ' οὐδ' ἀκτίνων κατεναντιον ἠελίοιο
ἄνθρωποι ϛῆναι δυνατοὶ θνητοὶ γεγαῶτες

referendum est ad ea commenta ac deliramenta theologorum, quae sanior aetas sine risu audire non potest.

Lepidus error est, in quem se scribae implicuerunt apud Clementem p. 27 Sylb. (77 Pott.): *ἄγαμαι τοίνυν τὸν θεῖον σοφιϛὴν, Θεόκριτος ὄνομα αὐτῷ· μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἐπισκώπτων ὁ Θεόκριτος τὰς δόξας τὰς κενὰς τῶν ἀνθρώπων ἃς εἶχον περὶ θεῶν, πρὸς τοὺς πολίτας, Ἄνδρες, εἶπεν, θαρρεῖτε ἄχρι ἂν ὁρᾶτε τοὺς θεοὺς πρότερον τῶν ἀνθρώπων ἀποθνήσκοντας.* Quid causae esse dices cur Clemens Theocritum dicacem magis quam bonum virum *θεῖον σοφιϛὴν* appellaverit? Absurdum est *divinum* sophistam Theocritum dicere. Quid multa? In ΘЄΙΟΝ latet ΧЄΙΟΝ, id est *τὸν Χῖον σοφιϛήν*, ut Theocritus appellatur ab omnibus. Caeterum impeditissima loci Clementini compositio est quam sic expediveris ut rescribas: *Θεόκριτος ὄνομα αὐτῷ, (ὃς) μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἐπισκώπτων τὰς δόξας τὰς κενὰς τῶν ἀνθρώπων κτέ.*

Quemadmodum Theocritum dixit *τὸν Χῖον σοφιϛήν*, sic Prodicum Clemens appellat pag. 87 Sylb. (236 Pott.) *τὸν Κεῖον σοφιϛὴν* in his: *ταύτῃ καὶ τὸν Κεῖον ἀποδέχομαι σοφιϛὴν τὰς οἰκείας καὶ καταλλήλους Ἀρετῆς καὶ Κακίας εἰκόνας ὑπογράφοντα.*

Ludificatur nos vetus sigla male a librariis accepta apud Clementem p. 16 Sylb. (48 Pott.) in his: *τί με δεῖ καταλέγειν Ἀλέξαρχον; γραμματικὸς οὗτος τὴν ἐπιϛήμην γεγονὼς αὐτὸν κατεσχημάτιζεν εἰς Ἥλιον.* Difficile est excogitare quo

cultu ornatuque homo stolidus id assecutus fuerit ut *Solem* referre videretur. Vera lectio est: *αὐτὸν κατεσχηματίζεν εἰς Ἀπόλλωνα.* Quae causa sit cur *ἥλιος* et *Ἀπόλλων* tam saepe inter se confundantur ostendi in Praefatione *Variarum Lectionum* p. XVI et XVII.

Emendate scriptus locus Clementis prodesse poterit ad emendandum eiusdem locum vitiosum. Recte et ordine scriptum est p. 20 Sylb. (58 Pott.): *ἀθεότητα τὴν πρὸς τῶν δοκησισόφων δὴ τούτων καταγγελλομένην*, sed mendose p. 135 Sylb. (370 Pott.) *σοφοὺς δὲ αὐτοὺς λέγουσα ἡ γραφὴ οὐ τοὺς ὄντως σοφοὺς διαβάλλει, ἀλλὰ τοὺς δοκήσει σοφούς.* Dubitasne quin *δοκησισόφους* genuinum sit? *Δοκησίσοφος* ab Aristophane sumtum (*Pac.* 44.) saepius usurpavit Clemens. Similiter formata sunt *δοκησίνους* et *δοκησιδέξιος*. In Clementis quoque libris passim I et ЄI inter se permiscentur et confunduntur *μέτιμεν* et *μέτειμεν*, *ἐτίων* et *ἐτείων*, *πίσμα* et *πεῖσμα*, *ἀνδρίκελα* et *ἀνδρείκελα*, *μαυσώλια* et *μαυσώλεια*, et passim *καθάριος* et *καθάρειος*, *καθαριότης* et *καθαρειότης*, in quibus omnibus utra scriptura vera sit dubitatio nulla esse potest.

Clemens quamquam perdoctus homo est et pererudito sermone utitur tamen aetatis et popularium vitio non abstinet verbis formisque plebeiis et corruptis qualibus illo tempore unusquisque de populo utebatur. Dabo pauca quaedam exempla. Pag. 11 Sylb. (34 Pott.) dedit: *Αἰγύπτιοι κατὰ τὰς θρησκείας τὰς σφῶν ἐσκέδανται.* Nihili forma est *ἐσκέδανται*, ut vides, nam *σκεδάννυμι* apud omnes habet *ἐσκέδασμαι*, *κατεσκέδασμαι*, non *ἐσκέδαμαι*, quam formam pariter analogia respuit et usus. Eiusdemmodi est quod dedit p. 28 Sylb. (80 Pott.) *γεώργει εἰ γεωργὸς εἶ καὶ πλῆθι ὁ τῆς ναυτιλίας ἐρῶν.* Vitiosissimum est *πλῆθι* pro *πλεῖ* positum ut *ζῆθι* pro *ζῇ*. Gravis est Clementis error p. 69 Sylb. (188 Pott.) in verbis: *ἐρρέτων τοίνυν Θηρίκλειοί τινες κύλικες καὶ Ἀντιγονίδες*, namque *ἐρρέτων* ne Graecum quidem est pro *ἐρρόντων*. Ex ore popularium sumsit formas futuri temporis, quales sunt *γνωρίσω*, *θερίσομεν*, *σοφίσονται*, *ἐκκαλέσεται*, simi-

lesque complures. Plebeiae sunt apud eum formae aoristorum *κατέλειψα* pro *κατέλιπον*, *ἐπάξαι* pro *ἐπαγαγεῖν*, aliaeque id genus veteribus inauditae. Ridiculum est quod legitur p. 20 Sylb. (59 Pott.) *ἐν τῷ βάθει τοῦ νοῦ* [*καὶ τοῦ νοὸς*] *αὐτοῦ*. Faex Graeculorum coepit dicere *νοῦς*, *νοός*, *νοί*, ut *βοῦς*, *βοός*, *βοί*. Itaque nunc quidem culpa est in eos transferenda qui veteres libros interpolarunt. Idem quum necessario saepe alibi factum sit diligenter ubique cavendum ne Clementi imputes quae scribae peccaverunt, cuius rei unum exemplum expromam in uno eodemque verbo variis modis inter scribarum manus inquinato. Editur p. 5 Sylb. (14 Pott.) *ὑπὸ τὸν παςὸν ὑπέδυον*, sed *ὑπέδυον* nihil est, dederat Clemens aoristum *ὑπέδυν*. Simile mendum est p. 99 Sylb. (270 Pott.) in verbis *ἄλλος ἄλλοθεν παρεισδύοντες*, ubi inserta litterula corrigendum *παρεισδύνοντες*. Quis enim nescit eodem sensu *δύομαι* et *δύνω* cum compositis omnibus promiscue poni solita apud sequiores quum olim *δύνω* cum compositis pro *δύομαι* solis Ionibus esset in usu? Alio modo peccatum est p. 96 Sylb. (262 Pott.): *ἡγοῦνται γὰρ καθάπερ ὄφις τῆς κεφαλῆς ἀπεκδύσασθαι τὸ γῆρας*, namque etiamsi Clemens non abstinuit forma plebeia *δύσασθαι* pro *δῦναι*, hoc quidem loco res ipsa clamat *futurum* *ἀπεκδύσεσθαι* a Clementis manu profectum. Addo locum ex epistola Paulina ad Ephesios IV. 26 laudatum a Clemente p. 113 Sylb. (308 Pott.): *ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν*. Si fieri non potest ut *ὁ ἥλιος δύει*, *καταδύει*, *ἐπιδύει* umquam Graecis usitata fuisse credamus, superest ut mendum tralaticium tralaticio remedio tollamus rescribentes *ἐπιδυνέτω*.

C. G. Cobet.